

2004

LIETUVIŲ GIMTOJI KALBA

(TEKSTO INTERPRETACIJA)

STATISTINĖ VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO UŽDUOTIES ANALIZĖ

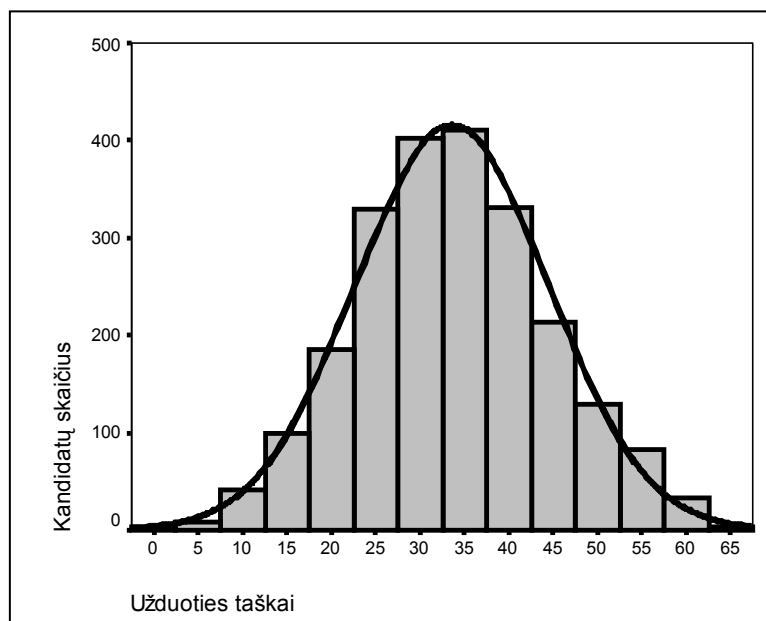
2004 m. gegužės 27 d. valstybinį lietuvių gimtosios kalbos brandos egzaminą (teksto interpretacijos dalį) laikė 2272 kandidatai – Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklų ir gimnazijų abiturientai, profesinių mokyklų mokiniai, kitų laidų abiturientai. Egzaminą ketino laikyti 2303 kandidatai, 31 iš jų į egzaminą neatvyko.

Pakartotinės sesijos valstybinį lietuvių gimtosios kalbos brandos egzaminą (teksto interpretacijos dalį) birželio 21 dieną ketino laikyti 14 kandidatų. 9 iš jų egzaminą išlaikė, 3 neatvyko.

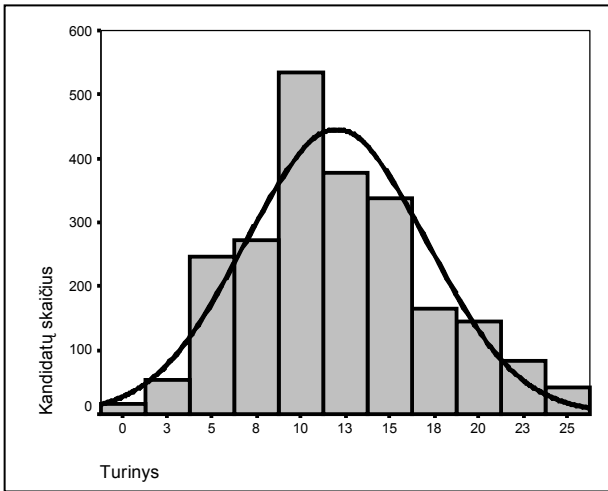
Maksimali taškų suma, kurią galėjo surinkti laikantys egzaminą kandidatai, – 66 taškai. Minimali egzamino išlaikymo taškų sumos riba, kuri nustatoma po egzamino rezultatų sumavimo, – 19 taškų. Tai sudarė 28,7 proc. visų galimų taškų. Valstybinio lietuvių gimtosios kalbos brandos egzamino teksto interpretacijos dalies neišlaikė 8,9 proc. laikusiųjų.

Valstybinio lietuvių gimtosios kalbos brandos egzamino teksto interpretacijos dalies rezultatų vidurkis yra 33,59 taško, taškų sumos statistinis nuokrypis (dispersija) – 10,88.

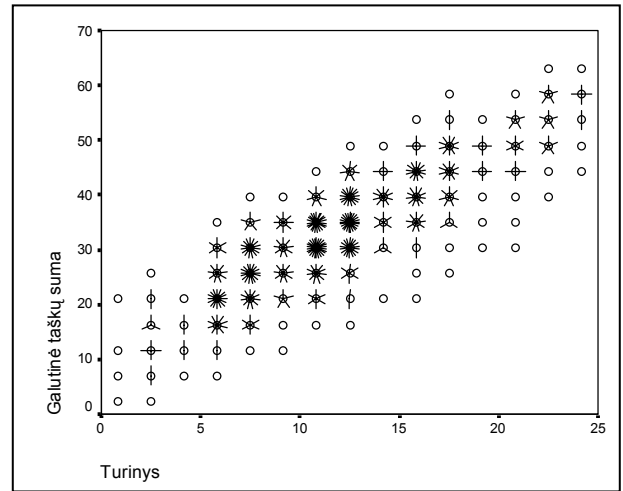
Laikiusių lietuvių gimtosios kalbos teksto interpretacijos dalies brandos egzaminą kandidatų surinktų taškų pasiskirstymai pateikti 1, 2, 4 ir 6 diagramose. Turinio, raškos ir raštingumo vertinimo taškų koreliacija su visa egzamino užduotimi pateikta 3, 5 ir 7 diagramose.

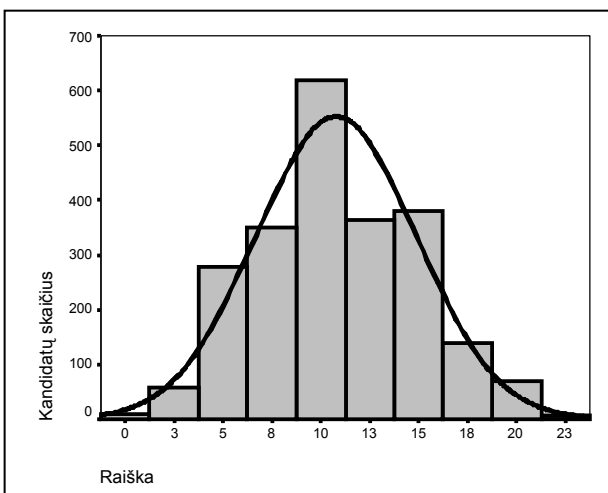
1 diagrama. Valstybinio lietuvių gimtosios kalbos brandos egzamino teksto interpretacijos dalį laikiusių kandidatų gautų taškų pasiskirstymas

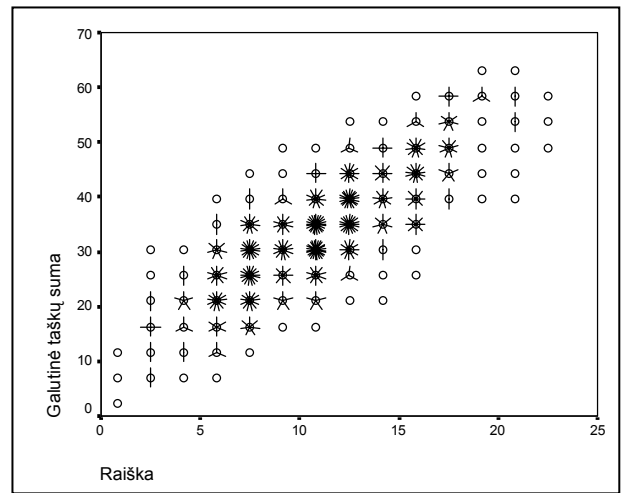
2 diagrama. Turinio vertinimo taškų pasiskirstymas

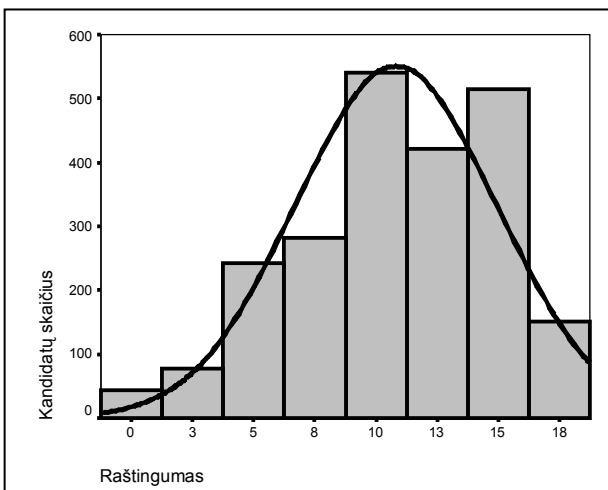
3 diagrama. Turinio vertinimo ir visos egzamino užduoties koreliacija

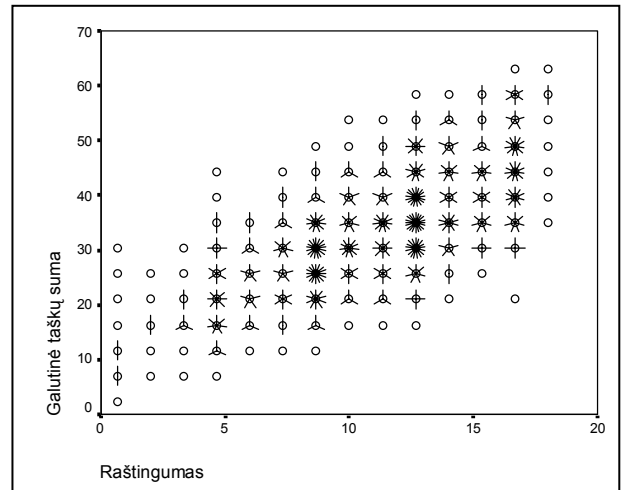
4 diagrama. Raiškos vertinimo taškų pasiskirstymas

5 diagrama. Raiškos vertinimo ir visos egzamino užduoties koreliacija

6 diagrama. Raštingumo vertinimo taškų pasiskirstymas

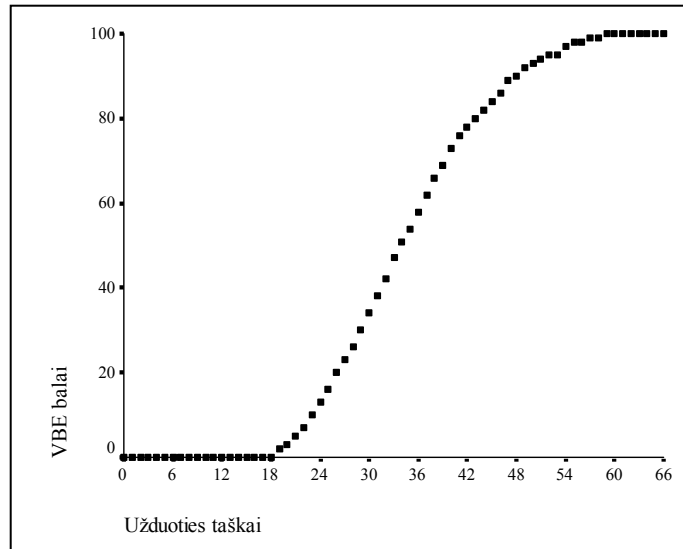

7 diagrama. Raštingumo vertinimo ir visos egzamino užduoties koreliacija

Lietuvių gimtosios kalbos brandos egzamino teksto interpretacijos dalį laikė daugiau merginų nei vaikinių (merginų – 87,59 proc., vaikinių – 12,41 proc.). Merginų rezultatai truputį geresni nei vaikinių (merginų valstybinio brandos egzamino balų vidurkis yra 49, vaikinių – 37,27).

Valstybinio brandos egzamino įvertinimas yra šimtabalės skalės skaičius nuo 1 iki 100. Šis skaičius rodo, kurią egzaminą išlaikiusių kandidatų dalį (procentais) mokinys pralenkė. Pavyzdžiui, 40 balų reiškia, kad blogiau egzaminą išlaikė 40 proc. kandidatų, geriau – 60 proc. ($100 - 40 = 60$). Minimalus išlaikyto valstybinio brandos egzamino įvertinimas yra 1 (vienas) balas, maksimalus – 100 balų. Šie balai į dešimtabalės skalės pažymį nėra verčiami. Jie įrašomi kandidato brandos atestato priede kaip valstybinio brandos egzamino įvertinimas. Pavyzdžiui, įrašoma 40 (keturiasdešimt). Kandidatų surinktų egzamino užduoties taškų ir jų įvertinimo valstybinio lietuvių gimtosios kalbos brandos egzamino teksto interpretacijos dalies balais santykis pateiktas 8 diagramoje.

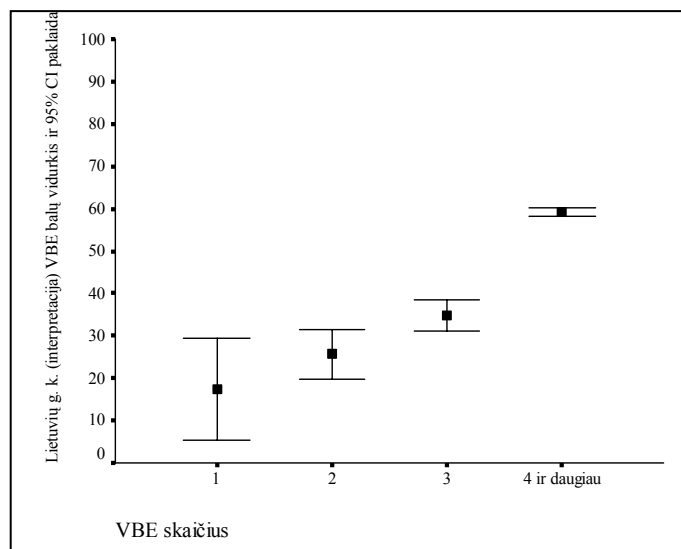

8 diagrama. Užduoties taškų ir VBE balų santykis

Valstybinio lietuvių gimtosios kalbos brandos egzamino teksto interpretacijos dalies darbus Vilniuje vertino 60 vertintojų – lietuvių gimtosios kalbos mokytojų, atvykusių iš įvairių Lietuvos miestų bei rajonų, ir universitetų dėstytojų. Kiekvienas egzamino darbas buvo įvertintas du kartus, vertinimams nesutapus – dar ir trečią kartą.

Iš daugiau kaip 2 tūkstančių kandidatų, laikusių lietuvių gimtosios kalbos brandos egzamino teksto interpretacijos dalį, tik šį vieną valstybinį brandos egzaminą laikė 18 kandidatų. Kai kurie mokiniai laikė du (61) ar tris (175), o 2028 mokiniai – keturis ir daugiau valstybinių brandos egzaminų. Laikiusieji lietuvių gimtosios kalbos valstybinio brandos egzamino teksto interpretacijos dalį ir kitą valstybinį brandos egzaminą mokiniai rinkosi lietuvių gimtosios kalbos testo dalį (2239), istoriją (2036), anglų kalbą (1587), matematiką (1145), vokiečių kalbą (314), rusų kalbą (198), prancūzų kalbą (115), biologiją (81), fiziką (51), chemiją (39), lietuvių valstybinę kalbą (2).

9 diagramoje pateikta priklausomybė tarp laikytų valstybinių brandos egzaminų skaičiaus ir lietuvių gimtosios kalbos brandos egzamino teksto interpretacijos dalies rezultatų.

9 diagrama. Priklausomybė tarp laikytų valstybinių brandos egzaminų skaičiaus ir lietuvių gimtosios kalbos brandos egzamino teksto interpretacijos dalies rezultatų

Valstybinio brandos egzamino vertinimas yra norminis: kiekvieno mokinio pasiekimai lyginami su kitų laikiusiųjų šį brandos egzaminą pasiekimais. Statistinei analizei atlikti atsitiktinai buvo atrinkta 400 kandidatų darbų.

Toliau pateikiama egzamino užduoties statistinė analizė pagal vertinimo kriterijus.

Šią 2004 metų statistinę lietuvių gimtosios kalbos valstybinio brandos egzamino teksto interpretacijos dalies užduoties analizę parengė Nacionalinio egzaminų centro darbuotojai.

Klausimus, pastabas, siūlymus prašome siųsti adresu: M. Katkaus g. 44, LT-09217 Vilnius, faks. (8~5) 2752268, el. p. centras@nec.lt.

Daugiau informacijos apie įvykusius ir būsimus brandos egzaminus, atskirų egzaminų programas ir reikalavimus, egzaminų ataskaitas galite rasti internete adresu www.egzaminai.lt.

LIETUVIŲ GIMTOSIOS KALBOS VALSTYBINIO BRANDOS EGZAMINO TEKSTO INTERPRETACIJOS DALIS

1 TEKSTAS

K. Donelaitis

METAİ

(ištrauka)

„Rods, – tarė Lauras, ant kumpo lazdos pasirėmęs, –
Dievui būk garbė! sveiki pavasarį baigiam
Ir visi drūti pargrįžtant vasarą matom.
Vei! kaip vėl aukštyn saulelė kopti paliovė
Ir, aukščiaus savo žerintį nuritusi ratą,
Ant dangaus išgaidryto sėdėdama žaidžia.
Vei! kaip jos skaistums, kūrendams žiburį karštą,
Žemės vainikus pamaži jau pradeda vytyt
Ir grožybes jų puikias su pašaru maišo.
Ak! kaip tūla mūsų žolelių taip nusirėdė,
Kad nei boba jau didei sukrošusi kumpso.
O kiek jų darže žmogaus ranka nusiskynė
Ir, grožybėms jų margoms trumpai pasidžiaugus,
Jaugi suvytusias ir nederingas išmetė laukan.

Bet taip ir paukšteliams mūs linksmiems pasidarė.
Ką gegužė pakukavo, ką lakštingala suokė
Ir ką vieversiai poroms lakstydami žaidė, –
Tai jau baigias vis ar jau visai pasiliovė.
Daug gyvų daiktų, kurie lizde prasidėjo,
Tėvą su moma prastoję penisi patys
Ir dainas savo tėvų atkartodami čypsi.
Taip trumpam čėse¹ nei naujas sviets pasidarė.

Tokius aš dyvus, kaip sens žmogus, pamatydam
Irgi dūšaudams iš širdies, tuo šūkteriu gaudžiai:
Ak! tarius, kaip visai niekings mūsų veikalas amžio.
Mes, silpni daiktai, kaip šventis mums praneša Dovyds,
Nei žolelės ant laukų dar augdami žydin.
Kožnas viens žmogus užgimdams pumpurui lygus,
Iš kurio žiedelis jo pirmiaus išsilukštin,
Ik po tam jis, peržydėjęs ir nusirėdęs,
Užaugin vaisius ir amžį savo pabaigia.
Taip iš viso taip ir mums biedniems pasidaro.

Mes (taip pons, kaip būrs), lopšyį verkšlėdami bėdžiai,
Amžio būsiančio tikt blogą pumpurą rodom.
O paskui, kad čėsas jau žydėti pareina,
Štai viens kaip ponatis poniškai šokinėdams,

¹ Čėsas (sl.) – laikas, metas

O kits būriškai kaip būrvaikis bėginėdamas,
Jaunas savo dienas glūpai¹ gaišydami lošta.
Bet štai! kad ūsai pirmi jau pradeda želti
Ir kad darbus jau sunkokus reikia nutverti,
Ai! kur dingsta glūps ir vaikiškas šokinėjims.
O kiekisyk, linksmi šokinėjant ir besispardant,
Giltinė su rauplėms piktoms atšokusi smaugia
Ar su karštlige dar tikt macką² pasuka bėdžių.
Bet ir klapams³, ir mergoms ji gatavą dalgi
Aštrina vis ir, jauno jų n'atbodama veido,
Kirsteria taip akiai, kad kasos irgi kepurės
Su grožybėmis visoms į nieką pavirsta.
Taigi matai, kaip žmogiškas trumpintelis amžis
Žydinčioms ir krintančioms prilygsta žolelėms.“

Donelaitis K. Raštai. Vilnius: Baltos lankos, 1994. P. 41–43.

2 TEKSTAS

Henrikas Radauskas

LAIŠKAI SAU PAČIAM

*Vos liesdamas daiktus ir žmones,
Aš laikausi pats už savęs
Ir einu be dangaus malonės
Per pasaulio gatves.*

*Ir kažin kur rieda vežikai,
Ir kažin ką loja šuva,
Ir kažin ką plėšia plėšikai,
Ir kažin kam ritas galva.*

*Mus nelaimės veja, kaip aras
Veja bėgančių avi laukais.
Bet nei badas, nei maras, nei karas,
Nei pragaras mūs nepakeis.*

*Negaliu nė vienam padėti
Ir padėti man neprašau.
Negaliu nežydyt, neliūdėti
Ir sau laiškų – eiles rašau.*

Radauskas H. Eilėraščiai. Vilnius: Baltos lankos, 1995. P. 135.

¹ Glūpai – kvailai, paikai (sl.)

² Mackas (sl.) – mažas

³ Klapas (sl.) – vaikas, berniokas; bernas

3 TEKSTAS

Antanas Škėma

BALTA DROBULĖ (ištrauka)

Didelė ramybė staiga apniko mane. Aš suvokiu dykumą. Smėlys, atsiskyrelio ašutinė, perdžiūvę lapai šnera, išblukus palapinė, o medituotojau, tu laimėsi Dievo malonę, Šventoji Dvasia paukščiu sukinėjasi virš tavo galvos, ir geometriniai šviesos spinduliai įsibeda į tavo širdį. Ekstazė. Nėra proto, nėra sąmonės, nėra graikiškųjų idėjų, nėra rytietiško fatumo¹. Nublokštas gnostiškasis Demiurgas² – virpaš velniūkštis, persigandęs ir susigūžęs. Šventoji Dvasia, neižvelgiama išmintis Tavo geometrinuose šviesos spinduliuose, jie nubraižyti pagal liniuotę kupoluose. Up ir down³, up ir down. Akmens ridenimas ramina. Aš mėgstu beprasmiškumą. Žmonės įeina, žmonės išeina. Ar man suprasti visatos stipinų sukimaši?

Aš esu vienumos neofitas⁴ ir Kristaus epigonas⁵. Aš prisimenu Tavo ištiestas rankas ir nustebusį Lozorius veidą. Aš matau plaukus ant Tavo kojų, juos bučiuoja Magdalena. Ir matau Tavo ištemptus raumenis, juntu nervišką Tavo pyktį, skrenda pirkliai ir prekės nuo šventyklos laiptų. Aš suprantu Tavo sąmoninę intuiciją, Tu kalbi palyginimais, Tu žinai – reikia ieškoti. Golgotos keliu Tave lydėjo antrininkai: lazdų smūgiai, kraujas, latrai-asistentai, perversas šonas, tamsos užslinkimas. Ar Tavo Tėvas prisiminė Tave? Didžiosios Raidės – jos liko, Tavo Vardas rašomas Didžiosiomis Raidėmis.

Mano Broli, mano Mylimasai, išgirsk mane.

Mano nuodėme, mano beprotybe, mano subjektyvume, mano riksmė, mano vitališkumė⁶, mano džiaugsme – lioj ridij augo.

Mano Keltuė – išgirsk mane.

Mano Vaikyste – išgirsk mane.

Mano Mirtie – išgirsk mane.

Ateik į šitą hotelį, paglostyk sufrizuotosios plaukus, mirktelk menedžieriui, duok bellmanui tipsų⁷.

Prašnek, Keltuvininke.

Ištark vienintelį Žodį.

Nes aš žūstu didelėje ramybėje.

Mane svilina niujorkinė dykuma.

Aš išnyksiu nuolankus ir persigandęs, apsikabinęs susigūžusį Demiurgą.

Mano Kristau – išgirsk mane, mano Kristau – aš meldžiuos į Tave.

O felix culpa quae talem ac tantum meruit habere redemptorem⁸!

Zoori, zoori, lepo, leputeli, lioj, ridij, augo, argi vėl pradeda suokti Aukštosios Panemunės lakštingala?

Škėma A. Balta drobulė. Vilnius: Baltos lankos, 1990. P. 45–46.

¹ Likimas, lemtis

² Dermiurgą gnostikai įsivaizduoja esant tarpine būtybe tarp tobulos dvasios Dievo ir blogiu laikomo medžiaginio pasaulio.

³ Aukštyn ir žemyn (angl.).

⁴ Naujas, labai uolus, fanatiškas kurios nors religijos, ideologijos, mokslo krypties šalininkas (gr. *neophytos*).

⁵ Pasenusios mokslo, meno krypties idėjų skelbėjas. (gr. *epigonos*).

⁶ Gyvybingumas.

⁷ Viešbučio tarnautojui arbatpinigių (angl. *bellman, tip*).

⁸ Laiminga nuodėmė, kuri nusipelnė tokio atpirkėjo (lot.) – taip Aurelijus Augustinas (354–430) apibūdinęs Ievos nuodėmę.

TURINIO VERTINIMAS (24 taškai)

Aspektai	Vertinimo normos	Taškai	Mokinių sk. (%)
Teksto pobūdis (žanras, tipas, meninė kalba)	Išsamiai aptarta ir argumentuota, susieta su teksto prasme.	4	7,17
	Aptarta ir argumentuota, bet su teksto prasme susieta fragmentiškai.	3	24,08
	Aptarta ir argumentuota, nesusieta su teksto prasme.	2	35,65
	Įvardyta, bet neargumentuota, nesusieta su teksto prasme.	1	28,70
	Apie tai nekalbama arba klaidingai įvardyta.	0	4,40
Teksto struktūra (pasakotojo/kalbančiojo/veikėjo situacija, nuotaika, teksto kompozicija, erdvė, laikas, jų kitimas, veiksmas/vyksmas)	Išsamiai, kiek reikalinga pasirinktai teksto skaitymo kryptčiai, aptarta ir argumentuota, susieta su teksto prasme.	5	6,82
	Išsamiai, kiek reikalinga teksto skaitymo kryptčiai, aptarta ir argumentuota, bet nepakankamai susieta su teksto prasme.	4	16,64
	Aptarta ir argumentuota, bet nesusieta su teksto prasme.	3	29,93
	Aptarta, bet nepakankamai argumentuota, nesusieta su teksto prasme.	2	34,46
	Įvardyta, nurodyta, bet neargumentuota, nesusieta su teksto prasme.	1	11,05
	Apie tai nekalbama arba tik įvardytas vienas kuris požymis.	0	1,10
Temos, problemos, vertybės	Išsamiai, kiek reikalinga teksto skaitymo kryptčiai, aptarta ir argumentuota remiantis tekstu, apibendrinta.	6	4,97
	Išsamiai, kiek reikalinga teksto skaitymo kryptčiai, aptarta, bet nepakankamai argumentuotai remiamasi tekstu, apibendrinta.	5	7,79
	Aptarta, argumentuota remiantis tekstu, apibendrinta.	4	13,25
	Aptarta, nepakankamai argumentuota, yra apibendrinimo trūkumų.	3	30,63
	Aptarta, nepakankamai argumentuota, neapibendrinta.	2	28,74
	Nurodyta, bet neargumentuota arba parinkti netinkami argumentai.	1	13,25
	Apie tai nekalbama arba įvardytas tik vienas požymis.	0	1,36
Teksto siejimas su kontekstu	Išsamiai aptartas kontekstas ir motyvuotai juo remiamasi.	4	6,91
	Motyvuotai remiamasi kontekstu.	3	18,00
	Nepakankamai motyvuotai remiamasi kontekstu.	2	35,78
	Kontekstas tik paminėtas.	1	29,58
	Kontekstu nesiremiama, neaptariama.	0	9,73
Interpretacijos pagrįstumas, nuoseklumas, kryptingumas, savitumas	Interpretuojama nuosekliai, kryptingai, paisoma teksto logikos.	5	7,22
	Interpretuojama nepakankamai kryptingai (nukrypta 1–2 kartus), paisoma teksto logikos.	4	13,82
	Interpretuojama, bet nėra aiškios krypties, paisoma teksto logikos.	3	30,59
	Interpretuojama, ne visada paisoma teksto logikos.	2	31,82
	Yra interpretacijos užuomazgų.	1	14,39
	Tekstas atpasakojamas, o ne interpretuojamas.	0	2,16
Taškų suma		24	

Pastabos

1. Vertinimo aspektų aprašymu neturi būti vadovaujama formaliai. Pavyzdžiui, jei vertinimo aspektas suformuluotas taip: „pasakotojo/kalbančiojo/veikėjo situacija, nuotaika, teksto kompozicija, erdvė, laikas, jų kitimas, veiksmas/vyksmas“, – tai nebūtinai turi būti aptarti visi išvardyti dalykai. Kryptingai interpretuojant gali būti pasirenkami tik svarbiausieji, aktualiausieji, reikalingi teksto savitumui atskleisti (tarkim, pakanka, jei išsamiai aptariama erdvė, susiejant ją su veikėjo situacija bei teksto prasme). Tokiu atveju irgi skiriamas maksimalus taškų skaičius.

2. Vertinant **konteksto, teksto pobūdžio ar struktūros** aptarimą, mažinama po 1 tašką už kiekvieną fakto klaidą (pavyzdžiui, padaryta viena kontekstinė fakto klaida, vertintojas vietoj numatytų 3 taškų skiria 2).

3. Citavimas suvokiamas kaip argumentavimas. Didžiųjų raidžių rašymas sakinio viduryje, cituojant eiluoatą tekstą, nelaikomas klaida. Cituojant padarytos rašybos, skyrybos, gramatikos, stiliaus klaidos žymimos ir vertinamos įprasta tvarka.

Papildomi taškai (2 taškai)

1. Jeigu interpretacija parašyta labai originaliai ir kūrybiškai, t. y. tekste pastebėta tai, kas neaparta vertinimo normose, gali būti skiriama papildomai iki 2 taškų. Kiekvienas papildomas taškas skiriamas motyvuotai (nurodytoje vietoje įvardijama, už ką skiriamas kiekvienas taškas). Už vieną dalyką skiriamas tik vienas taškas. Pvz., 1 taškas gali būti skiriamas už paralelę su X autoriaus kūryba (pasiremta motyvuotai, pasirėmimas argumentuotas) ir 1 taškas skiriamas už savitas išvalgas.

RAIŠKOS VERTINIMAS (22 taškai)

Aspektai	Vertinimo normos	Taškai	Mokinių sk.(%)
Teksto sandara	Trūkumų nėra: • yra visos trys struktūrinės dalys (įžanga, dėstymas, pabaiga), • išlaikytos struktūrinių dalių proporcijos, • struktūrinės dalys tinkamai siejamos, paisant teksto logikos.	2	51,41
	Ne daugiau kaip 1 trūkumas.	1	44,72
	2 ir daugiau trūkumų.	0	3,87
Teksto vientisumas	Tekstas vientisas: • pastraipose nėra minties šuolių, • visi sakiniai pastraipoje plėtoja, pagrindžia vieną teiginį, • pastraipos jungiamos į tekstą, tarp jų nėra minties šuolių, • nesikartoja tos pačios mintys. Ne daugiau kaip 1 trūkumas.	8	9,55
	2 trūkumai.	7	11,88
	3 trūkumai.	6	13,29
	4 trūkumai.	5	15,10
	5 trūkumai.	4	14,79
	6 trūkumai.	3	11,71
	7–8 trūkumai.	2	13,20
	9–10 trūkumų.	1	6,38
	Daugiau kaip 10 trūkumų.	0	4,09
Teksto žodingumas, sakinių ir sintaksinių konstrukcijų vartojimas	Kalba žodinga, netuščiažodžiaujama. Sakiniai įvairios struktūros.	2	65,40
	Kalba nepakankamai žodinga, sakiniai monotoniški.	1	33,14
	Kalba skurdi, sakiniai elementarūs, vienodos sintaksinės konstrukcijos.	0	1,45
Stiliaus klaidos (sintaksė ir žodynas)	Sintaksė ir žodynas atitinka darbo stilių, žanrą, kontekstą. Gramatinės formos vartojamos motyvuotai, suvokiamos žodžių reikšmės ir jų atspalviai. Paisoma aiškumo, tikslumo, logiškumo. Ne daugiau kaip 1 trūkumas.	10	0,70
	2 trūkumai.	9	1,50
	3 trūkumai.	8	2,02
	4 trūkumai.	7	3,74
	5 trūkumai.	6	5,94
	6–7 trūkumai.	5	13,73
	8–9 trūkumai.	4	15,93
	10–11 trūkumų.	3	15,98
	12–13 trūkumų.	2	15,32
	14–16 trūkumų.	1	14,70
17 ir daugiau trūkumų.	0	10,43	
Taškų suma		22	

Pastaba. Dvi vienodo tipo **stiliaus** klaidos laikomos viena klaida.

RAŠTINGUMO VERTINIMAS (18 taškų)

Gramatikos, žodyno klaidos	Taškai	Mokinių sk. (%)	Rašybos klaidos	Taškai	Mokinių sk. (%)	Skyrybos klaidos	Taškai	Mokinių sk. (%)
						1	8	12,19
						2	7	11,40
						3	6	12,63
0	5	23,11	0	5	27,20	4	5	11,66
1	4	30,19	1	4	24,74	5	4	12,10
2	3	23,46	2	3	18,49	6	3	8,98
3	2	13,86	3	2	12,32	7–8	2	12,98
4	1	5,37	4	1	6,51	9–10	1	7,39
5 ir daugiau	0	4,01	5 ir daugiau	0	10,74	11 ir daugiau	0	10,65

Pastabos

1. Gramatikos ir žodyno klaidomis laikytini atvejai, numatyti vadovėliuose ir *Didžiųjų kalbos klaidų sąrašė*.
2. Dvi vienodo tipo klaidos laikomos viena klaida.
3. Ta pati klaida, pasikartojanti net ir kelis kartus, laikoma viena klaida (pvz., žodis *grįžti* kelis kartus parašytas *grįžti*).
4. Interpretacijos antraštėje vertinamos tik rašybos klaidos.